

ज्योति भूषण गुप्ता

ऑक्टोबर, १२

वि.

१९६१

बनारस बँक लिमिटेड.

(बी. पी. सिन्हा मुख्य न्यायाधीश , के. सुब्बा राव, जे. सी. शाह आणि जे. आर. मुधोलकर, न्यायाधीश)

मर्यादा -- उच्च न्यायालयाचा मर्यादा आदेश, सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून मंजूर झाल्यास लिक्विडेटर-ऑर्डरला पैसा देण्याचे निर्देश देणारा-तीन वर्षांच्या पलीकडे दाखल केलेला अंमलबजावणी अर्ज-जर प्रतिबंधित असेल तर-भारतीय मर्यादा कायदा, १९०८ (१९०८ चा नववा), कलम १८३ -भारतीय कंपनी कायदा, १९१३ (१९१३ चा सातवा), एस. एस.१८७ आणि अलाहाबाद उच्च न्यायालयाचे १९९ -पत्रांचे पेटंट.

बनारस बँक लिमिटेडला अलाहाबाद उच्च न्यायालयाने अनिवार्यपणे बंद करण्याचे आदेश दिले होते.उच्च न्यायालयाने एक आदेश जारी केला.१८७ भारतीय कंपनी कायदा, १९१३, ज्या अपीलकर्त्यांची नावे योगदानकर्त्यांच्या यादीत ठेवण्यात आली होती, त्यांना सरकारी परिसमापक एक निश्चित पैसा देण्याचे निर्देश देते.सरकारी परिसमापक आदेश तयार केल्यानंतर तीन वर्षांहून अधिक काळ अंमलबजावणीसाठी अर्ज केला.अपीलकर्त्यांनी असा युक्तिवाद केला की मर्यादा कायद्याच्या कलम १८२ द्वारे विहित केल्यानुसार तीन वर्षांच्या आत अंमलबजावणी न करणे प्रतिबंधित आहे.सरकारी परिसमापक युक्तिवाद केला की हा आदेश उच्च न्यायालयाने सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून दिला होता आणि अर्ज कलम १८३ द्वारे नियंत्रित केला गेला होता ज्याने बारा वर्षांच्या मर्यादेचा कालावधी निर्धारित केला होता.

कलम १८३ या प्रकरणाला लागू होते आणि असे मत व्यक्त केले.उच्च न्यायालयाने अनुच्छेद १८३ मध्ये विचार केल्याप्रमाणे त्याच्या सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून हा आदेश दिला होता.जरी लेटर्स पेटंटने उच्च न्यायालयाला कोणत्याही मूळ अधिकारक्षेत्रात गुंतवले नसले तरी ते कायद्याद्वारे प्रदान केले जाऊ

शकते.भारतीय कंपनी कायदा, १९१३ ने उच्च न्यायालयाला बंद करण्याचे आदेश दिलेल्या कंपन्यांच्या कर्जदारांना देय रक्कम भरण्याचे आदेश देण्याचे अधिकारक्षेत्र दिले.अधिकारक्षेत्र सामान्य होते, ते उच्च न्यायालयाच्या असाधारण कारवाईवर अवलंबून नव्हते.हे मूळ होते, कारण उच्च न्यायालयाने पुढील न्यायालय म्हणून या याचिकेवर सुनावणी केली होती:प्रथमतः आणि अपील न्यायालय म्हणून नाही, आणि उच्च न्यायालयाने ऋणकोच्या कंपनीला देय असलेल्या कर्जाची परतफेड करण्याच्या दायित्वावर निर्णय दिल्यामुळे अधिकारक्षेत्र दिवाणी होते.

कॅंडस नारोंडास, नाविवाहू विरुद्ध सी. ए. टर्नर यांच्या बाबतीत, आय. एल. आर. (१८८९) १३ बॉम.५२० आणि पी. टी. मुनिया सरवाई विरुद्ध द हनुमान बँक लिमिटेड, आय. एल.आर. (१९५८) मॅड. ६५८, आर. सी. कडे नेण्यात आले.

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण:१९५६ चा दिवाणी ए. पी. पील क्र. १९८.

२४ ऑगस्ट, १९५० रोजी अलाहाबाद उच्च न्यायनिर्णय दिलेल्या निकाल आणि आदेशाच्या विरोधात १९४७ च्या पहिल्या अपील क्र. ३९९ च्या अंमलबजावणीमध्ये अपील.

अपीलकर्त्यांची बाजू गोपीनाथ कुंजरू आणि गणपत राय यांनी मांडली.

जी. एस. पाठक आणि जी. सी. माथूर, प्रतिसादासाठी.

सन १९६१ चे १२ ऑक्टोबर. न्यायालयाचा न्यायनिर्णय पारीत

शाह, न्यायाधीश - द बनारस बँक लिमिटेड -बनारस येथे नोंदणीकृत कार्यालय असलेली एक सार्वजनिक मर्यादित कंपनी-(यापुढे बँक म्हणून संदर्भित) १ मार्च १९४० रोजी अलाहाबाद येथील उच्च न्यायालयाने अनिवार्यपणे बंद करण्याचे आदेश दिले होते आणि बंद करण्याची कार्यवाही करण्यासाठी अधिकृत लिक्विडा टोरची नियुक्ती करण्यात आली होती.१२ सप्टेंबर १९४२ रोजी उच्च न्यायालयाने एक आदेश दिला होता.१८७

भारतीय कंपनी कायदा, १९१३ (१९१३ चा सातवा) अन्वये न भरलेल्या कॉलच्या मोबदल्यासाठी आणि अपीलकर्ते ज्योती भूषण गुप्ता आणि गोकुल चंद, ज्यांची नावे योगदानकर्त्यांच्या यादीत ठेवण्यात आली होती, त्यांना रु. बँकेच्या सरकारी परिसमापक ९५,१७८ /५ /९ .हा आदेश, च्या आधारावर होता.१९९ उच्च न्यायालयाने त्यात प्रलंबित असलेल्या कोणत्याही दावा दिलेला हुकुमनामा ज्या पद्धतीने अंमलात आणला जाऊ शकतो त्या पद्धतीने अंमलात आणता येण्याजोगा कायदा.१२ सप्टेंबर १९४६ रोजी हा आदेश अलाहाबादच्या जिल्हा न्यायाधीशांकडे हस्तांतरित करण्यात आला.२३ सप्टेंबर १९४६ रोजी, सरकारी परिसमापक ए. पी. ने १२ सप्टेंबर १९४२ रोजीच्या आदेशाच्या अंमलबजावणीसाठी अलाहाबाद जिल्हा न्यायालयात धाव घेतली आणि याचिकाकर्त्यांना देय असलेल्या काही रकमा दाव्याचे समाधान करण्यासाठी जमा कराव्यात अशी विनंती केली.जिल्हा न्यायाधीश यांनी सदरहू कार्यवाही दिवाणी न्यायाधीश अलाहाबाद यांचेकडे हस्तांतरित केली. अपीलकर्त्यांनी असा युक्तिवाद केला की अर्ज आदेशाच्या ३ वर्षांच्या आत कलम १८२ द्वारे विहित केलेल्या देयकासाठी स्वीकारला गेला नाही. मर्यादा कायद्याच्या पहिल्या अनुसूचीमध्ये शाह जे. यांना मर्यादा कायद्याने प्रतिबंधित करण्यात आले होते.सरकारी परिसमापक युक्तिवाद केला की अर्ज कायद्याच्या कलम १८३ द्वारे नियंत्रित केला गेला होता आणि कोणत्याही परिस्थितीत, अपीलकर्त्यांनी दाव्यासाठी अंशतः देयके दिली असल्याने, त्याद्वारे मर्यादेचा कालावधी वाढवण्यात आला होता.सुनावणीदरम्यान, सरकारी परिसमापक आंशिक भरणा करण्याची पर्यायी स्थानिक याचिका फेटाळली.

दिवाणी न्यायाधीशांनी असे म्हटले की, उच्च न्यायालयाच्या आदेशानंतर ३ वर्षांच्या आत अर्जाला प्राधान्य न दिल्याने तो मर्यादेने प्रतिबंधित आहे.अलाहाबाद उच्च न्यायालयात केलेल्या अपीलात, दिवाणी न्यायाधीशांनी दिलेला आदेश उलटवण्यात आला आणि पूर्व पर्यावरणीय अर्ज त्याच्या मूळ कमांकावर पुनर्संचयित करण्याच्या आणि कायदानुसार पुढे जाण्याच्या निर्देशासह दिवाणी न्यायाधीशांकडे कार्यवाही पाठवण्यात आली.घटनेच्या कलम १३३ अंतर्गत उच्च न्यायालयाने दिलेल्या तंदुरुस्ती प्रमाणपत्रासह त्या आदेशाच्या विरोधात हे अपील केले जाते.

कंपनीच्या वकिलाने असा युक्तिवाद केला की उच्च न्यायालयाने दिलेला आदेश हा अंतिम आदेश नसून उच्च न्यायालयाने दिलेल्या प्रमाणपत्रावरील अपील समर्थनीय नाही. अपीलकर्त्यांनी उपस्थित केलेल्या प्रश्नाचे महत्त्व आणि हे न्यायालय एखाद्या योग्य प्रकरणात विशेष परवानगी देऊन या न्यायालयातील कार्यवाही नियमित करू शकते या वस्तुस्थितीचा विचार करून आम्हाला हे आवश्यक वाटले नाही, जरी राज्यघटनेच्या कलम १३३ अंतर्गत प्रमाणपत्र उच्च न्यायालयाद्वारे जारी केले जाऊ शकत नसले तरी प्रमाणपत्रावरील अपील टिकवून ठेवण्याच्या प्रश्नावर पक्षकारांची सुनावणी करण्यासाठी आणि गुणवत्तेवर अपील ऐकण्यासाठी.

आमचे असे मत आहे की अपील गुणवत्तेच्या आधारावर अयशस्वी झाले पाहिजे.

भारतीय मर्यादा कायद्याचे कलम १८२ द्वारे प्रदान केलेल्या कोणत्याही दिवाणी न्यायालयाच्या आदेशाच्या किंवा आदेशाच्या प्रकटीकरणासाठी अर्ज करण्यासाठी ३ वर्षांच्या कालावधीचा दावा केला आहे. कलम ४८ दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ (१९०८ चा पाचवा) नुसार रॉयल चार्टरने स्थापन केलेल्या कोणत्याही न्यायालयाचा न्यायनिर्णय, हुकुमनामा किंवा आदेश त्याच्या सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून लागू करण्यासाठी १२ वर्षांचा कालावधी निर्धारित केला आहे आणि ज्या तारखेपासून न्यायनिर्णय, हुकुमनामा किंवा आदेशाची अंमलबजावणी करण्याचा सध्याचा अधिकार अधिकार सोडण्यास सक्षम असलेल्या प्रत्येक मुलाला प्राप्त होतो त्या तारखेपासून हा कालावधी सुरू होतो. अंमलात आणण्याचा आदेश उच्च न्यायालयाने खटल्याच्या सुनावणीदरम्यान दिला नाही: उच्च न्यायालयाला प्रदान केलेल्या अधिकारक्षेत्राच्या पूर्वस्थितीत ते मंजूर करण्यात आले. १८७ भारतीय कंपनी कायदा, १९१३. भारतीय कंपनी अधिनियमाच्या उपकलमांनुसार कलम ३ (१) अधिनियमित करते की या अधिनियमांतर्गत अधिकारक्षेत्र असलेले न्यायालय हे ज्या ठिकाणी कंपनीचे नोंदणीकृत कार्यालय आहे त्या ठिकाणी अधिकारक्षेत्र असलेले उच्च न्यायालय असेल. परंतुकानुसार, केंद्रीय सरकार अधिकृत राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे कोणत्याही जिल्हा न्यायालयाला उच्च न्यायालयाला प्रदान केलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही अधिकारक्षेत्राचा वापर करण्याचे अधिकार देऊ शकते. परंतु हे सामान्य कारण आहे की अधिकारक्षेत्र प्रदान करणारी कोणतीही अधिसूचना नाही आणि बनारस येथील जिल्हा न्यायालयाला, जेथे कंपनीचे नोंदणीकृत

कार्यालय आहे, खाली आदेश पारित करण्याचे अधिकार दिले जात नाहीत. १८७ जारी करण्यात आले आहे. त्यामुळे उच्च न्यायालय हे अधस्तनांना निर्देश देण्यास सक्षम असलेले मात्र न्यायालय होते. १८७ भारतीय कंपनी कायदा प्रमाणे.

अपीलकर्त्यासाठी वकील असा युक्तिवाद केला आहे की; उच्च न्यायालयाने देयके अधोरेखित करण्याचे निर्देश देताना अधिकार वापरला आहे. १८७ भारतीय कंपनी कायदा, १९१३ हा सामान्य किंवा मूळ दिवाणी नाही. तो ते बाय सादर करतो. १८७ भारतीय कंपनी कायदा, १९१३ द्वारे उच्च न्यायालयात एक विशेष अधिकार निहित आहे, जो त्याच्या असाधारण न्यायशास्त्रात वापरण्यायोग्य आहे. या युक्तिवादाचे कौतुक करण्यासाठी संस्थेला अधिकृत करणाऱ्या कायद्याचा संदर्भ घेणे आवश्यक आहे. उच्च न्यायालयाचे आणि त्याची रचना करणारे पेटंट पत्रे.

अलाहाबाद उच्च न्यायालय ज्याचा उत्तराधिकारी आहे, त्या उत्तर-पश्चिम पुराव्याबाबतच्या उच्च न्यायालयाची स्थापना सी. एल. ने दिलेल्या अधिकारांचा वापर करून १७ मार्च १८६६ रोजी जारी केलेल्या लेटर्स पेटंटद्वारे करण्यात आली होती. सी.एल. १६, १८६१ चा सनद कायदा (२४-२५ व्हिक्ट.क. १०४). त्या कलमानुसार, महाराणीला उच्च न्यायालय स्थापन करण्याचा आणि सनदी कायद्याखालील अधिकारक्षेत्र, अधिकार आणि अधिकार उच्च न्यायालयात गुंतवण्याचा अधिकार होता. १ कलकत्ता, मुंबई आणि मद्रास या कोणत्याही प्रेसिडेन्सीमध्ये स्थापन करण्यासाठी उच्च न्यायालयाला प्रदान केले जाईल. प्रेसिडेन्सी उच्च न्यायालये म्हणून लोकप्रिय असलेली कलकत्ता, मुंबई आणि मद्रास ही उच्च न्यायालये सी. एल. द्वारे होती. १२ सी एल. मध्ये समाविष्ट असलेल्या प्रादेशिक मर्यादांशी संबंधित निर्बंधांच्या अधीन राहून प्रत्येक वर्णनाच्या दाव्यांचे मनोरंजन करण्यासाठी आणि त्यांचा खटला चालवण्यासाठी सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्रात गुंतवणूक केलेल्या त्यांच्या संबंधित पत्रांच्या पेटंटची ११ त्यातून. परंतु त्याच्या लेटर्स पेटंटद्वारे, वायव्य प्रांताच्या उच्च न्यायालयाला त्याच्या सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून दिवाणी खटल्यांची दखल घेण्यासाठी अधिकारक्षेत्र देण्यात आले नव्हते.

अपीलकर्त्यांचे वकील सादर करतात की चार्टरने स्थापन केलेल्या उच्च न्यायालयांनी पारित केलेल्या आदेशांना कलम १८३ आदेशांना लागू होते, जे त्यांच्या संविधानानुसार त्यांच्या सामान्य दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून दिवाणी खटल्यांचे मनोरंजन, सुनावणी आणि खटला चालविण्यास अधिकृत आहेत आणि अलाहाबाद उच्च न्यायालयाला असे कोणतेही अधिकार प्रदान केले गेले नसल्यामुळे, अंमलात आणण्याचा आदेश सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून पारित केला गेला नाही. हे खरे आहे की जेव्हा पेटंट पत्रे जारी करण्यात आली होती, तेव्हा उच्च न्यायालयाला उच्च न्यायालयाने वापरलेल्या स्वरूपाच्या कंपन्यांशी संबंधित कायद्यांतर्गत कोणतेही अधिकारक्षेत्र नव्हते, ज्याचे स्वरूप या अपीलात निश्चित केले जाते. पण सी. एल. १६ सनदी कायदा आणि सी एल. ३५ अलाहाबाद उच्च न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्रातील लेटर्स पेटंट जे सुरुवातीला उच्च न्यायालयाला प्रदान केले गेले नव्हते, ते गव्हर्नर जनरल इन कौन्सिल आणि गव्हर्नर इन कौन्सिलच्या अधिकारक्षेत्रात कायद्याद्वारे प्रदान केले जाऊ शकते. १९१३ च्या कंपनी कायदानुसार, बंद करण्याचे आदेश दिलेल्या कंपन्यांच्या कर्जदारांना देय असलेल्या रकमेची परतफेड करण्याचे आदेश देण्यासाठी उच्च न्यायालयाला न्यायशासक शाह राष्ट्राकडे नियुक्त करण्यात आले होते. योगदानकर्त्यांच्या यादीत ज्यांची नावे आहेत अशा सर्व व्यक्तींच्या विरोधात अधिकार म्हणून हे अधिकारक्षेत्र लागू केले जाऊ शकते. अधिकारक्षेत्र सामान्य आहे: ते उच्च न्यायालयाच्या कोणत्याही असाधारण कारवाईवर अवलंबून नाही. अधिकारक्षेत्र देखील मूळ स्वरूपाचे आहे कारण अधिकारक्षेत्राच्या वापराची याचिका उच्च न्यायालयाद्वारे प्रथमदर्शनी न्यायालय म्हणून स्वीकारली जाऊ शकते आणि त्याच्या अपील अधिकारक्षेत्राच्या वापरामध्ये नाही. पुन्हा कलम १८७ कोणतेही विशेष अधिकारक्षेत्र प्रदान केलेले नाही. उच्च न्यायालय ऋणकोच्या कंपनीला देय असलेल्या कर्जाची परतफेड करण्याच्या दायित्वावर निर्णय देते: त्यामुळे अधिकारक्षेत्र दिवाणी आहे. सामान्यतः, ऋणकोला त्याच्या ऋणकोकडून त्याला देय असलेल्या कर्जाची परतफेड करण्यासाठी दायित्व दावा करण्यासाठी खटला दाखल करावा लागतो. विधिमंडळाला कलम १८७ कंपनी कायद्याच्या संक्षिप्त कार्यवाहीत उच्च न्यायालयाला दायित्व निश्चित करण्याचे आणि देयकासाठी आदेश पारित करण्याचे अधिकार दिले गेले, परंतु त्या कारणास्तव उच्च न्यायालयाने वापरलेल्या अधिकारक्षेत्राचे वास्तविक

स्वरूप बदलले जात नाही. तसेच कर्जाची परतफेड करण्याचे आदेश देण्याचा अधिकार अधोरेखित करतो या युक्तिवादात कोणतेही तथ्य नाही. १८७ तो केवळ उच्च न्यायालयाचा अधिकार आहे, त्याच्या अधिकारक्षेत्राचा नाही. कलम ३ सह १३८ प्रमाणे कंपनी कायद्याच्या कलम १८७ नुसार, उच्च न्यायालयाला देणगीदाराद्वारे देय रकमेची थेट परतफेड करण्याचा अधिकारक्षेत्र आहे आणि पगारासाठी दिलेला आदेश हा स्पष्टपणे उच्च न्यायालयात निहित अधिकारक्षेत्राचा वापर करून दिलेला आदेश आहे. ३ बरोबर वाचा १८७ कंपनी कायदा.

प्रिवी कौन्सिलच्या न्यायिक समितीला सत्य निश्चित करण्यासाठी कॅंडस नारोंडास नाविवाहू आणि सी. ए. टर्नर (१) यांच्या बाबतीत बोलावले गेले. दिवाळखोर आणि कर्जदारांच्या संदर्भात मुंबई उच्च न्यायालयाने वापरलेल्या अधिकारक्षेत्राचे स्वरूप. प्रिवी कौन्सिलने असे म्हटले आहे की १८७७ च्या भारतीय मर्यादा कायदा XV च्या अनुसूची २ चे अनुच्छेद १८० (जे भारतीय मर्यादा कायदा, १९०८ च्या अनुच्छेद १८३ सारखेच होते) उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाळखोरांना दिलासा देण्यासाठी न्यायालयाच्या न्यायनिर्णयाला लागू होते, ते म्हणजे कलम ८६ चे ११ आणि १२ सी एल २१ प्रमाणे. त्या प्रकरणात असे म्हटले गेले होते की जरी दिवाळखोरी अधिकारक्षेत्राचा वापर करणारे न्यायनिर्णय दिवाळखोरांच्या मालमत्तेशी संबंधित प्रश्नाचे सार ठरवते, तरी अंमलबजावणीची कार्यवाही आणि निकाल हे उच्च न्यायनिर्णयाचे असतात. विशेष किंवा असाधारण कारवाईद्वारे नव्हे, तर त्याच्या सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून, कायद्याने उच्च न्यायालयावर टाकलेल्या कर्तव्याच्या सामान्य प्रक्रियेत हा न्यायनिर्णय दिला जातो. लॉर्ड हॉबहाऊसने न्यायिक समितीचा न्यायनिर्णय देताना असे निरीक्षण नोंदवले-

"परंतु हे अधिकारक्षेत्र जरी दिवाणी आणि मूळ असले तरी ते सामान्य नव्हते असा युक्तिवाद बारमध्ये जोरदारपणे करण्यात आला आणि श्री. रिग्बी यांनी असा युक्तिवाद केला की सनदेचे जे परिच्छेद नुकतेच संक्षिप्त करण्यात आले आहेत ते अधिकारक्षेत्राला चार वर्गांमध्ये विभागतात-सामान्य मूळ, अतिरिक्त किंवा मूळ, अपील आणि विशेष आणि स्वतंत्र तरतुदींचा विषय असलेल्या विशेष बाबी. परंतु त्यांच्या लॉर्डशिप्सचे असे मत आहे की "सामान्य अधिकारक्षेत्र" या अभिव्यक्तीमध्ये कायद्याच्या सामान्य प्रक्रियेत वापरल्या जाणार्या सर्व गोष्टींचा

समावेश आहे आणि ते गृहीत धरण्यासाठी कोणतेही विशेष पाऊल उचलणे आवश्यक नाही आणि ते असाधारण न्यायशास्त्राच्या विरोधात आहे, जे न्यायालय विशेष प्रसंगी आणि विशेष आदेशांद्वारे आपल्या विवेकबुद्धीनुसार गृहीत धरू शकते. न्यायालयाद्वारे खटल्यांच्या विविध कलमांवर कायदा लागू केला जावा असे सूचित करणाऱ्या कलमांच्या पुढील गटामध्ये, अधिकारक्षेत्राची चौपट विभागणी नाही, तर सामान्य, असाधारण, तीनपट विभागणी आहे, असे निरीक्षण नोंदवून या दृष्टिकोनातून त्यांची पुष्टी केली अपील.१८६८ चा न्यायनिर्णय उच्च न्यायालयाने विशेष किंवा विवेकाधीन कारवाईद्वारे नव्हे, तर कायद्याने त्याच्यावर टाकलेल्या कर्तव्याच्या सामान्य मार्गावर नोंदवला होता, त्यानुसार त्याच प्रकारचे इतर प्रत्येक प्रकरण हाताळले जाईल. सबब, उच्च न्यायालयाच्या मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून त्यात प्रवेश करण्यात आला.

अपीलकर्त्यांच्या वकिलांनी सी. एल. द्वारे असा युक्तिवाद केला. सी. एल., १८ लेटर्स पेटंटचे मुंबई उच्च न्यायालय दिवाळखोरीच्या अधिकारक्षेत्रात गुंतवले गेले होते, तर अलाहाबाद उच्च न्यायालय लेटर्स पेटंटद्वारे कंपन्यांच्या बाबतीत कोणत्याही अधिकारक्षेत्रात गुंतवले गेले नाही आणि त्यामुळे 'इन रे कांडस नरोंदस' हे तत्त्व लागू होत नाही. पण सी. एल. १८ च्या अंतर्गत उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश किंवा न्यायाधीश दिवाळखोर कर्जदारांना दिलासा देण्यासाठी न्यायालय म्हणून बसतील आणि मूळ आणि अपील अधिकारक्षेत्राशी संबंधित अधिकार्यांना दिवाळखोर कर्जदारांशी संबंधित कायद्याला पूर्वनियोजन करून खनन करण्यापासून रोखले जाईल. बंद करण्याचे आदेश दिलेल्या कंपन्यांच्या दाव्यांना सामोरे जाण्याचे अधिकारक्षेत्र भारतीय कंपनी कायद्याने प्रदान केले आहे आणि त्या मर्यादेपर्यंत पेटंट पत्रांमध्ये बदल केले जातात. तथापि, लेटर पेटंटद्वारे उच्च न्यायालयाला प्रदान केलेल्या मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राच्या स्वरूपामध्ये आणि विशेष कायद्यांद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारक्षेत्रात कोणताही फरक नाही. जेव्हा एखाद्या विशेष कायद्याद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकाराचा वापर करताना उच्च न्यायालयाने प्रथमदर्शनी न्यायालय म्हणून सादर केलेल्या अर्जात कर्ज फेडण्याचे दायित्व रद्द केले आहे, तेव्हा वापरलेले अधिकारक्षेत्र मूळ आणि दिवाणी आहे आणि जर त्या अधिकारक्षेत्राचा वापर उच्च

न्यायालयाच्या विवेकबुद्धीचा वापर करणाऱ्या कोणत्याही प्राथमिक पायरीवर अवलंबून नसेल, तर अधिकारक्षेत्र सामान्य आहे.

पी. टी. मुनिया सरवाई विरुद्ध हनुमान बँक लिमिटेड, तंजावर (१), मद्रासचे एक विभागीय खंडपीठ
(१) आय. एल. आर. (१९५८) मॅड. ६८५

बँकिंग कंपनी कायदा, १९४९ (१९४९ चा १० वा) द्वारे उच्च न्यायालय हे मर्यादा कायद्याच्या कलम १८३ च्या अर्थानुसार त्याच्या सामान्य दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा भाग आहे आणि त्याच्या सामान्य मूळ दिवाणी अधिकारक्षेत्राचा वापर करून पारित केलेला आदेश कलम १८३ द्वारे नियंत्रित केला जातो, सीमा कायद्याच्या कलम १८२ द्वारे नाही. त्या प्रकरणात हनुमान बँक लिमिटेडच्या सरकारी परिसमापक दाखल केलेल्या अर्जावर, उच्च न्यायालयाने अपीलकर्ता मुनियाला विशिष्ट तारखेला किंवा त्यापूर्वी काही रकमेची पैसा देण्याचे निर्देश दिले होते. त्या दायित्वाची अंमलबजावणी करण्यासाठीच्या अर्जाला मर्यादा कायद्याचे कलम १८३ लागू असल्याचे ठरवण्यात आले.

आमच्या मते, सरकारी परिसमापक दाखल केलेला अंमलबजावणीचा अर्ज मर्यादित असल्याचे उच्च न्यायालयाने ठरवणे योग्य होते. सबब अपील अयशस्वी होते आणि खर्चासह फेटाळले जाते.

याचिका फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या / तिच्या मातृभाषेत त्याचा अर्थ समजून घेण्यापूरता मर्यादित राहिल आणि त्याचा इतर कोणत्याही करणाकरीता कराता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन विश्वासनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पत्ती आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.
